Dragan Trifunović,
potpukovnik

Snabdevanje r/d jedinica u borbenim dejstvima

U članku se razmatra funkcionisanje sistema snabdevanja r/d u uslovima izvođenja borbenih dejstava i uticaj na ispravnost i sanaciju oštećenja i neispravnosti na TMS. Posebno se razmatraju neke karakteristične pojave, problemi i iskustva u toku izvođenja b/d i načini razrešavanja.

Uvod

U svim oružanim sukobima, primena tehničkog faktora kao elementa oružane borbe (o/b) ima svoju širinu, intenzitet, učestalost i složenost. Njegov značaj i obuhvatnost posebno je došao do izražaja u oružanom sukobu na našem prostoru koji je bio specifičan po načinu vođenja i trajanju (van propisanog i regulisanog sistema za obezbeđenje r/d).

Razvoj tehničkog faktora u svetskim razmerama ima mnogo revolucionarnog u sebi, kako u tehničkim rešenjima, tako i u taktici upotrebe. U odnosu na ostale elemente o/b, tehnički faktor ima posebnu ulogu u obezbeđivanju tehničke i funkcionalne ispravnosti osnovnih borbenih sistema.

Da bi bila obezbeđena tehnička i funkcionalna ispravnost kroz faktor popune obezbeđenja r/d, a tehnika bila u funkciji o/b, potrebno je obezbediti: dovoljne zalihe i količine r/d po asortimanu, vrsti i količini za sva sredstva, a posebno za borbeni i to za domaće i inostrane proizvode.

U našim uslovima poseban značaj imaju r/d za sredstvima inostranih proizvođača, jer i u mirnodopskim uslovima proces obezbeđenja je dug, a u ratnim uslovima, uslovima blokade i sličnim situacijama popuna je skoro neizvodljiva.

Stoga u mirnodopskoj situaciji treba ozbiljno razmišljati o načinima za obezbeđenje r/d (od mogućnosti regeneracije do usvajanja proizvodnje i izrade novih delova).

U članku su obrađeni uočeni problemi u toku funkcionisanja sistema snabdevanja r/d i izneta neka karakteristična rešenja uslovljena praktičnom situacijom, a bila su prisutna u periodu pre i u toku borbenih dejstava.

Zahtevano stanje r/d pred angažovanje jedinica na kriznom području

Radi obezbeđenja potrebne ispravnosti TMS, popuna RMR r/d treba da bude usklađena sa normativima r/d i iskustvenim normama u skladu sa važećim sistemskim rešenjem.

Sve jedinice, a posebno novoformirane, ovaj zadatak treba da realizuju kao zadatak od posebnog značaja. Neke to ne čine zbog neodgovornosti lica koja treba da realizuju ovaj zadatak, a neke iz objektivnih razloga (vremenske nemogućnosti da se ovaj zadatak reši ili kada SkRD ne poseduju r/d, i slično.

Pretpostavljene komande treba da ovu problematiku regulišu svojim aktima i smatraju je trajnim zadatkom.

U odnosu na brojne zadatke i trajanje realizacije (stvaranje baze podataka za izradu specifikacija, izrada specifikacije r/d, popuna r/d, nedostatak istih u SkRD, neusklađenost sa nomenklaturnim brojevima JNA, neažurnost normativa i imenika u odnosu na nastale promene u označavanju r/d, i sl.) stepen popune ešaloniranih r/d je u granicama oko 50% i manje u odnosu na potrebe.

Nedovoljna popunjenost RMR r/d na I i II stepenu (IK i trupni nivo) imala je veoma bitan uticaj na nedovoljnu realizaciju opravke neispravnih, a posebno oštećenih TMS.

Razlozi za to bili su mirnodopski način razmišljanja, rada i narušen stepen rezervi r/d na višim nivoima, te nedovoljno regulativno rešeno pitanje popune i raspolaganje r/d u ratu.

Uticaj popune r/d na ispravnost u toku angažovanja jedinica na kriznom području

U toku angažovanja jedinica na kriznom području raspoložive količine r/d ešalonirane u trupnim skladištima po asortimanu i količinama trebalo je da obezbede potrebe jedinica u r/d.

Zatečeno stanje u jedinicama nije omogućilo očekivanu popunu sa r/d, a popuna iz SkRD/PoB realizovana je otežano, sa dugim vremenskim intervalima od zahteva do popune.

Zbog gubitaka nekih skladišta umanjena je mogućnost da najviši nivo snabdevačkog dela vrhovne komande interveniše u sistemu.

Zbog toga što su r/d jednog sredstva čuvana u više SkRD na teritoriji naših oružanih snaga, potpuna popuna iz jednog SkRD nije bilo moguća.

Radi ubrzanja popune sa r/d bilo je potrebno pojednostaviti informacione tokove od zahteva jedinica do realizacije. Zbog toga su formirana istureni odeljci SkRD/PoB bliže mestu ugradnje r/d.

I pored toga, popuna sa r/d za sredstva koja nisu realno planirana i pokrivena asortimanom i količinom r/d (borbena vozila, vozila iz popisa, i sl.) bila je složena i otežana.

Rešavanje problema u snabdevanju r/d

Sa početkom angažovanja jedinica nametnuti su zahtevi za popunu sa većim asortimanom i količinama r/d za određenu vrstu TMS, te pored IsSt SkRD/PoB za snabdevanje r/d prema jedinicama i IStSR, učinjeno je i sledeće:

— za bolje snalaženje na tržištu i SkRD tražena je pomoć od pretpostavljene komande i sastava za ispomoc u snabdevanju r/d u formi angažovanja nabavljača iz TRZ, koji se profesionalno time bave;

— radi bržeg remonta deo r/d za borbena m/v (za karakteristična oštećenja) izuzet je iz SkRD radi ojačanja priručnih skladišta brp/PoB;

— maksimalno je korišten formirani transportni sistem višeg stepena radi transporta sklopova, motora i agregata i brže isporuke do SkRD/PoB;

— kad god je bilo moguće, korištena je mogućnost opravke TMS na principu povećanog broja ispravnih na račun zamene sklopova sa oštećenih TMS, a prikupljene r/d, sklopove, motore i agregate predavali na remont i regeneraciju;

— organizovana je kupovina sklopova i r/d kritičnih za funkciju borbinih sredstava na nivo SkRD/PoB koji su korišteni kao remontna rezerva i time uvećali mogućnost agregatnog principa remonta;

— rešavanje r/d za m/v iz popisa zahtevalo je popunu nabavkom na tržištu i veliku upornost i snalažljivost nabavljača, angažovanje društvenog preduzeća vlasnika m/v, konsignacionih skladišta ili drugih da vrši opravku

m/v, a kod pojedinih slučajeva vršena je zamena neispravnih m/v ili otpuštanje ako se nije mogao obezbediti zahtevano stanje funkcionalnosti;

— nabavka telefaksa za sve korisnike r/d ubrzala je protok informacija, a time i popunu sa r/d. Realizacija dobijenih trebovanja u odnosu na tražene r/d bila je do 100% na nivou armije, a za nedostajuće količine dostavljen je zahtev višoj istanci koja je vršila pretragu svih skladišta r/d, pronalazila izvore i davala odobrenje za izuzimanje—slanje r/d i podizala realizaciju do 80%.

R/d su izuzimani iz svih SkRD i vršen je raspored po pravcima do pozadinskih rejona jedinica i isturenih stanica za snabdevanje. Svaki dan je u kretanju bilo prosečno 8—10 m/v u doturu r/d.

Prosečno je mesečno trebovano 2.050 stavki sa oko 32.800 komada različitih delova. Mesečno je iz SkRD izdavano 2.320 stavki sa 41.750 različitih pozicija.

Trebovanje r/d za b/v rešavana su u prvoj fazi do 100% u ciklusu od 1 do 6 dana. U odmakloj fazi jedinice počinju da stvaraju rezerve, što znatno uvećava zahteve i količine u trebovanjima, uz problem smanjenja zaliha koje nisu obnavljane.

Ukupna realizacija trebovanja bila je do 75% izuzev za r/d mototehničkih sredstava, gde je popuna bila ispod 40%. Jedan od razloga je i nepotpuna i nepravilna nomenklatura obrada podataka u jedinicama (što je vrlo značajna i bitna aktivnost u sistemu obezbeđenja r/d).

Zaključak

U članku je iznet samo manji deo bogatog i sistematizovanog iskustva u snabdevanju r/d po nivoima. Ona mogu da posluže kao polazna iskustva, ali je, pored toga, potrebno imati u vidu i sledeće:

a) ozbiljno su narušeni raspoloživi resersi svih za borbu značajnih TMS, a prvenstveno borbenih vozila (tenkovi, OT, i sl.), artiljerijskih oruđa za podršku, neborbenih m/v i sistema pešačkog naoružanja (što je umanjilo njihov vek upotrebe, a zahteva povećan i širok asortiman r/d za potrebe obezbeđenja ispravnosti i remonta);

b) smanjene su sve rezerve TMS, a neke rezerve naoružanja i drugih osnovnih TMS nisu ni postojale, što znači da su sve količine NVO stavljene u funkciju i na upotrebu, a to je zahtevalo uvećanje količine r/d;

c) objektivne okolnosti uslovile su zastoj u snabdevanju rezervnim delovima zbog povećanog utroška, nemogućnosti nabavke sa stranog i domaćeg tržišta, potpunog gubitka dela skladišta, kao i nastalim organizacionim problemima izazvanim brzim iseljavanjem r/d iz skladišta sa prostora koje smo napuštali;

d) otežan remont složenih borbenih sistema i elektronskih sredstava zbog gubitka nekih TRZ i maksimalnog korišćenja proizvodnih kapaciteta drugih organizacija, kao zamena za izgubljene kapacitete;

e) stalno prisutna slaba ili nedovoljna obučenost i zainteresovanost jednog dela vojničkog, rezervnog i starešinskog sastava, uz veoma loš odnos po svim pitanjima u korišćenju, upotrebi i održavanju tehnike.

Polazeći od činjenice da je TEHNIČKI FAKTOR jedan od najbitnijih za snagu i moć svake vojske, obavezni smo da mu u budućoj Vojsci Jugoslavije damo stvarno mesto i da ga u potpunosti vrednujemo na način kako to čine i ostale savremene armije sveta. Uočene slabosti mogu se delimično prevazići uz potpunu finansijsku podršku na sledećim zadacima:

— pojednostaviti informativne tokove (jedinica — SkRD) i učiniti SkRD obaveznim za praćenje zahteva do potpune realizacije;

— grupisati r/d po sredstvima u SkRD (r/d jedne grupe TMS smeštati u jednom magacinu), tako da se zahtev rešava na jednom mestu;

— definisati nivoe ešaloniranja I do III (IK, trupa i armija kako za mir tako i za rat);

— učiniti sistem racionalnijim po pitanju dotura (razviti specijalna m/v za sistem održavanja, centralizovati ih i tako učiniti racionalnijim ceo sistem);

— definisati sredstva koja se mogu proizvoditi u domaćoj industriji, kao i njihove zamenitelje, i omogućiti osvajanje proizvodnje r/d za sredstva koja će duže ostati u naoružanju;

— u organizaciji sistema snabdevanja r/d obezbediti agregatni sistem u održavanju TMS, tj. materijalno obezbediti nivo TOd i LR sa agregatima i sklopovima iz remontne rezerve, vršiti dotur do jedinica i odmah preuzimati zamenjene delove radi regeneracije ili opravke na višim stepenima. Kao izvore popune koristiti sledeće:

a) rezerve r/d u trupnim skladištima;

b) r/d koji nisu još knjiženi ili nomenklaturno obrađeni;

c) regenerisane sklopove;

d) ispravne r/d, sklopove i agregate sa oštećenih TMS;

e) raspoložive zalihe u trgovinskoj mreži i društvenim preduzećima, konsignacionim skladištima, i sl.;

f) kapacitete male privrede;

g) r/d iz proizvodnje (ako postoji);

h) r/d sredstava koja se rashoduju.

— organizovati saradnju i korišćenje kapaciteta i stručne radne snage u preduzećima koja su ostala van prostora SRJ, a nalaze se na prostorima srpskih zemalja. Čim se za to stvore uslovi angažovati stručno ljudstvo u proizvodnji i alternativnim namenskim kapacitetima na regeneraciji i usvajanju proizvodnje r/d, sklopova;

— u razvojnim vojnim programima, pored stručnih službi MO, obavezno uključivati i stručne organe iz trupe i armija, koji imaju iskustva iz upotrebe tehnike u borbi, a radi definisanja zahteva za proizvodnju;

— ažurirati i izvršiti popunu r/d na nivou trupe i SkRD u skladu sa novim kriterijumima i normativima, uz uvažavanje iskustva i prakse;

— na međunarodnom planu (po ukazanoj mogućnosti) uspostaviti saradnju i obezbediti snabdevanje sa potrebnim količinama svih vrsta borbenih potreba i nedostajućih količina r/d.

U celini, sistem je i pored nedostataka i zastoja u finansiranju izdržao zahteve prakse u proteklim borbenim dejstvima. Realizacijom predloženih promena i obezbeđenjem sigurnih i dovoljnih sredstava za finansiranje, sistem obezbeđenja r/d postaće još efikasniji i obezbediće zahteve funkcionalne ispravnosti TMS u borbenim dejstvima i mirnodopskoj upotrebi.